

12 сакавіка – 90 гадоў з дня нараджэння

**А. Р. Мартыненкі (1936–2012), вучонага ў галіне цеплафізікі,
акадэміка Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі,
заслужанага дзеяча навукі Беларусі**

Алег Рыгоравіч Мартыненка – выдатны вучоны-фізік, заснавальнік навуковай школы па праблемах свабодна-канвектыўнага цеплаабмену, якая вядома сярод цеплафізікаў і энергетыкаў не толькі ў Беларусі, але і за мяжой.

Нарадзіўся ён у Краматорску. Скончыў Маскоўскі аўтадарожны інстытут і Чэшскае вышэйшае тэхнічнае вучылішча. З 1963 г. працаваў у Інстытуце цепла- і масаабмену Акадэміі навук БССР (ІЦМА). З 1966 г. быў загадчыкам лабараторыі і намеснікам дырэктара, у 1988–2003 гг. – дырэктарам. Адначасова выкладаў у Беларускай дзяржаўнай універсітэце, загадваў кафедрай цеплафізікі фізічнага факультэта (1988–1997). З 2006 г. з’яўляўся загадчыкам аддзялення электрафізікі ІЦМА, у 2004–2006 гг. – дырэктарам Навукова-вытворчага ўнітарнага прадпрыемства «Энергетычная стратэгія» Міністэрства энергетыкі Рэспублікі Беларусь.

Алег Рыгоравіч – аўтар больш за 340 навуковых прац па распрацоўцы асімптатычных падыходаў у галіне канвектыўнага цепла- і масаабмену, газадынамікі віхравых атмасферных утварэнняў, метадаў разліку цеплаабменных апаратаў і прылад. Сярод іх – «Введение в теорию конвективных газовых линз» (1972, у суаўтарстве), «Асимптотические методы в теории свободно-конвективного теплообмена» (1979, у суаўтарстве), «Параметрические методы в свободной конвекции» (1984, у суаўтарстве), «Теория ламинарных вязких струй» (1985, у суаўтарстве), «Теория плавучих струй и следов» (1991, у суаўтарстве), даведнік «Свободно-конвективный теплообмен» (1982, у суаўтарстве) і інш. Вучоны выявіў анамальны эффект паводзін цеплаперадачы пры турбулентным працяканні вадкасці ў каналах складанай формы з развітымі буйнамаштабнымі віхрамі, а такасама ўстанавіў заканамернасці эвалюцыйных працэсаў дысіпатыўных структур. Значнымі дасягненнямі сталі абгрунтаванне ефекту адмоўнай вязкасці, выкананне тэарэтычных і эксперыментальных даследаванняў па змешанай канвекцыі і прапанова метадаў разліку складанага цеплаабменнага тэхналагічнага абсталявання. Дзякуючы А. Р. Мартыненку праведзены даследаванні, якія маюць тэарэтычнае і эксперыментальнае значэнне для аэратэрмаоптыкі. Вынікі гэтай працы ляглі ў аснову рэалізацыі метадаў кіравання магутнымі патокамі выпраменьвання, што значна палепшыла вывучэнне ўзаемадзеяння электрамагнітных палёў з асяроддзем. З’яўляўся ініцыятарам пошуку новых канцэптуальных падыходаў у вырашэнні праблем вытворчасці і спажывання энергіі. Ён унёс вялікі ўклад у распрацоўку навуковага абгрунтавання палітыкі і практыкі энергазберажэння, што знайшло адлюстраванне ў рэспубліканскай навукова-тэхнічнай праграме «Энергетыка». Пад кіраўніцтвам А. Р. Мартыненкі ІЦМА імя А. В. Лыкава праводзіў укараненне тэарэтычных напрацовак у практыку і падрыхтоўку прафесійных кадраў, развіваў новыя перспектыўныя кірункі даследаванняў і меў у сваім складзе сучасныя структурныя падраздзяленні. Вучоны прыняў удзел у стварэнні Канцэпцыі развіцця атамнай энергетыкі ў Рэспубліцы Беларусь, быў старшынёй і членам шэрага навуковых і спецыялізаваных саветаў. Ён падрыхтаваў 5 дактароў і 32 кандыдатаў навук. З 1974 г. быў сурэдактарам міжнароднага часопіса «International Journal of Heat and Mass Transfer» («Міжнародны часопіс па цепла- і масаабмену»), у 1988–2003 гг. – галоўным рэдактарам «Инженерно-физического журнала».

У 2000 г. Алег Рыгоравіч у складзе аўтарскага калектыву стаў лаўрэатам прэміі акадэміі навук Украіны, Беларусі і Малдовы. У 2001 г. яму прысвоена званне заслу-

жанага дзеяча навукі Рэспублікі Беларусь. У 2002 г. вучоны атрымаў Дзяржаўную прэмію Рэспублікі Беларусь. Ён узнагароджаны прэміяй імя акадэміка А. В. Лыкава НАН Беларусі (2005), прэміяй «Дружба» Кітайскай Народнай Рэспублікі ў галіне навукі (2010).